

EL GRAN LÍDER. Osama Bin Laden, el gran líder de l'organització Al-Qaida, feia sermons religiosos d'una hora per captar nous combatents per a la gihad, a diferència de l'estratègia de captació que segueix Estat Islàmic.

MÓN

Tres generacions de gihadistes

Amb la guerra civil algeriana de 1992 comença a gestar-se una primera onada de gihadistes, que s'alimenten d'àrabs afgans que havien lluitat contra l'URSS. Després, l'Al-Qaida d'Osama Bin Laden globalitzarà la lluita contra Occident des de finals dels noranta, i Estat Islàmic, desafiant Al-Qaida, irromprà el 2006.

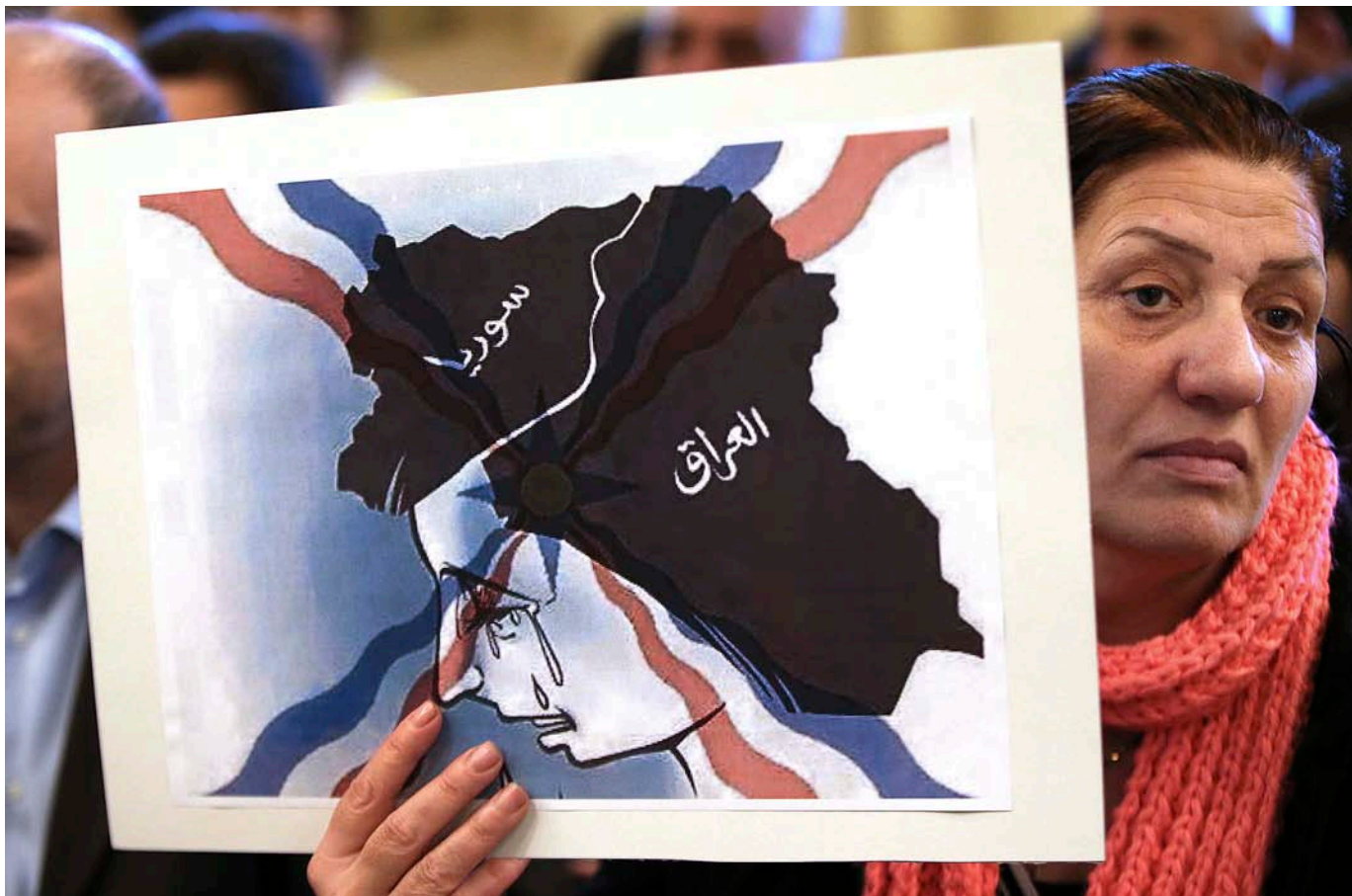
Tres generacions amb metodologies i estratègies diferents, però tots en guerra contra els infidels.

Reportatge de Gemma Aguilera

Estat Islàmic obre nous fronts de guerra i el seu projecte de califat s'expandeix a velocitat alarmant pel món islàmic. L'atacament violent es propaga per Orient Mitjà i recull el suport de formacions armades que declaren lleialtat a l'organització gihadista encapçalada des de

fa un mes pel professor iraquí de física Abdul-Rahman Mustafa al-Qurdaahi, substituït del fins ara líder Abu-Bakr al-Bagdadi, greument ferit en un bombardeig de la coalició internacional contra Estat Islàmic a l'Iraq. Malgrat els contratemps patits a Síria i l'Iraq, EI és lluny de la derrota, i de fet, plane-

ja ampliar les fronteres del seu califat i continuar reclutant gihadistes a escala global. EI és la materialització d'una tercera generació d'islamistes radicals disposats a la guerra santa, però la gènesi del gihadisme es remunta a principis dels noranta en un Afganistan sotmès per l'URSS. →

→ La gènesi

Algèria, 31 de desembre de 1991. El Front Islàmic de Salvació (FIS) guanya les eleccions, però l'exèrcit les anul·la i la tensió social i política deriva en una guerra civil que provocarà 200.000 morts. En aquell moment, com explica la responsable de l'Àrea de Món Àrab i Mediterrani de l'IEMED, Lourdes Vidal, "els islamistes del FIS viuen una escissió i es formen els grups més radicals, que s'alimentaran dels àrabs afgans, gent que se n'havia anat a lluitar a l'Afganistan contra l'URSS als anys 80 per evitar que els soviètics prenguessin el poder. Aquests grups radicals a Algèria són la primera generació de gihadistes". I és justament

en aquests primers grups radicals on es gesta "un primer monstre, Al-Qaida, amb l'ajuda dels EUA i la connivència d'Àrabia Saudita, el Paquistan i d'altres països. Fan guerra per interposició contra els soviètics mobilitzant tot un exèrcit de musulmans amb arguments religiosos", afegeix Vidal. Acabada la guerra, molts àrabs afgans combatents van a instal·lar-se a Algèria, d'altres van marxar a Europa i d'altres es van exiliar als Estats Units, a Egipte i a Síria, on van formar petits grups gihadistes. Mentrestant, l'Afganistan havia quedat en mans dels líders tribals que s'enfrontaven entre ells, fins que van emergir els taliban, una escola molt rigorista a cavall entre l'Afganistan i el Pakistan. Acabaran imposant-se políticament a l'Afganistan i donant cabuda a Al-Qaida com a organització terrorista.

Un jove Osama Bin Laden, procedent d'una família saudita rica d'origen iemení, i el seu mentor, el palestí Iusuff Azzam, començaven a bastir l'organització i els camps d'entrenament. Els primers atemptats reivindicats per

Al-Qaida arribarien a finals dels noranta, i el 2001 es produeix el gran atemptat a les Torres Bessones de Nova York. "Al-Qaida i Bin Laden es converteixen en els enemics mundial d'Occident, i en conseqüència, l'Afganistan es converteix en lloc de combat contra aquesta organització i els taliban. En un moment donat, EUA anuncia la invasió de l'Iraq, amb el fals argument, a banda de les armes de destrucció massiva, que s'havia detectat la presència d'Al Qaida en aquest país. Però quan es produeix la invasió americana, el març de 2003, l'organització s'instal·la a l'Iraq, en un context propici per al naixement d'un segon monstre gihadista, Estat Islàmic", relata Lourdes Vidal.

Estat Islàmic a Iraq

Comença la resistència antiamericana, en què es barregen la minoria kurda, els àrabs sunnites i la minoria xiïta, però quan cau el règim de Sadam Hussein, els EUA posen en marxa una llei de despaçificació que margina tothom que havia tingut alguna cosa a veure amb el règim.

ESTAT ISLÀMIC I AL-QAIDA VAN ENTRAR EN GUERRA EL 2013 PER LIDERAR LA GIHAD GLOBAL

GUERRA OFENSIVA. Si Al-Qaida tenia com a estratègia la guerra defensiva per parar els peus als Estats Units, Estat Islàmic ha capgirat els arguments i planteja un atac global i de conquesta territorial per refundar el califat.

Quedaven fora de joc tant les elits com militars de l'exèrcit i personal de l'administració, així com gent que hi havia estat vinculada per convicció o per obligació. A més, el nou ordre polític imposat pels americans preferenciava la minoria xiïta i arraconava els sunnites. "En aquest escenari s'anirà creant un nou germen de resistència amb caràcter gihadista, que dirigirà el lloctinent d'Al-Qaida a l'Iraq, Abu Musab al-Zarqawi, que ja havia creat el seu propi camp d'entrenament a l'Afganistan. És una cèl·lula potent i molt independent, que s'alimenta de la gent que està cremada, que ha estat exclosa del nou ordre i que lluita contra els americans, fins i tot s'hi sumen tribus sunnites que també han quedat relegades deliberadament", assenyala Lourdes Vidal.

Però a la mort de Zarqawi el 2006 en un accident –sembla que provocat pels EUA en veure que les actuacions d'Al-Qaida se sortien de mare–, el seu braç dret, l'egipci Abu Ayub al Masri, va prendre el relleu i el 13 d'octubre de 2006 va anunciar el naixement formal d'Estat Islàmic de l'Iraq, sota el paraigua d'Al-Qaida i amb prop de 800 milicians al seu servei.

Per la seva banda, els EUA posen en marxa un programa per guanyar-se el suport dels sunnites contra el règim xiïta iraquetà i alhora frenar la violència gihadista, que havia assolit un pic entre el 2007 i el 2008. L'estratègia funciona i Al-Qaida té cada vegada més dificultats per reclutar gihadistes. Però cap al 2010, coincidint amb una nova onada de persecució deliberada de polítics sunnites per part del règim d'Al-Maliki, la situació política i social a l'Iraq comença a deteriorar-se. "La influència de l'Iran és cada vegada més gran i el règim de Síria ha atiat el foc amb la bèstia gihadista per als seus interessos fent permeables les seves fronteres. Tot plegat, un còctel de sectarisme a Síria i l'Iraq que acaba esclatant. Gihadistes de tot tipus arriben a Síria, molts d'ells provinents del Líban, on es viu una confrontació greu entre Hizbul-là –una milícia xiïta patrocinada per l'Iran– i el sun-

nisme patrocinat per Aràbia Saudita, més altres grups salafistes molt radicals", afegeix la responsable de l'Àrea de Món Àrab i Mediterrani de l'IEMED.

El monstre creix

Paral·lelament, a Síria operen grups laics en la lluita armada i també Al-Nusra, el grup gihadista oficial d'Al-Qaida que lluita contra el règim de Baixar al-Asad. Però amb les fronteres totalment permeables, Estat Islàmic de l'Iraq, que en aquell moment compta amb més de 2.500 milicians a les seves ordres, fa el salt a Síria i ràpidament conquereix el nord del país. Ara bé, quins objectius té Estat Islàmic a Síria? "No s'enfronta amb el poder polític per enderrocar-lo, com sí que fa Al-Nusra, sinó que combat els rebels del nord per apoderar-se de les terres i els recursos naturals i així reinstaurar el califat de la mà del líder de l'Estat Islàmic, Abu Bakr al-Bagdadi, que s'erigeix com el califa de tots els musulmans del món", respon Lourdes Vidal.

Segui com sigui, Estat Islàmic va apoderant-se del territori. Disposa de recur-

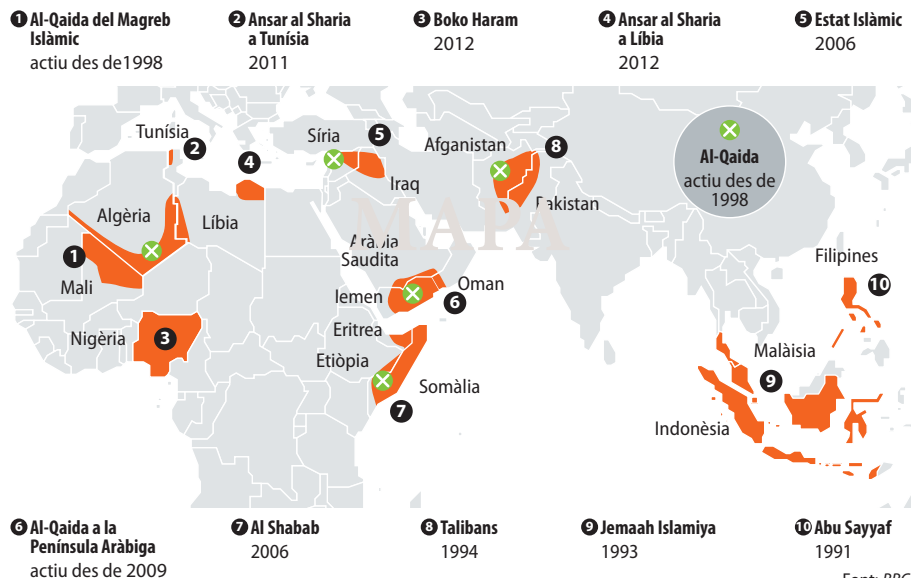
sos naturals abundants, diners i armament que han requisat als rebels sirians i d'una base al nord del país on replegar-se en cas de necessitat. Aquesta posició de domini, sumada al desgovern que hi ha a l'Iraq, dona ales a l'organització gihadista per desplaçar-se a aquest país l'estiu del 2014. De seguida són a les portes de Bagdad. A partir d'aquest moment, EI serà la principal preocupació dels Governos de Bagdad, Washington i fins i tot Teheran, perquè la xarxa d'EI, a tall de franquícies pel món àrab, s'eixampla perillosament. Els grups gihadistes actuals, que van des d'Algèria fins a Filipines, passant per Nigèria, Somàlia, Pakistan i Indonèsia, si bé lluiten contra l'estil de vida i la influència occidental, assassinen milers de persones en nom de la instauració d'Estats radicals islàmics en els territoris en què operen aquests grups terroristes.

Territorialització

I en aquests nous objectius és on radica una de les diferències principals entre →

Mapa de l'extremisme islàmic

Els últims anys, els grups gihadistes han proliferat i guanyat presència des d'Àfrica fins a Àsia. A més a més, s'han estès les cèl·lules a Europa.

Font: BBC

FRANQUÍCIES D'EI. Milicians del grup terrorista de Somàlia Al-Shabaab, vinculat des del 2012 a Al-Qaida. Però darrerament viu una disputa entre els partidaris de guardar fidelitat a Al-Qaida i els qui volen franquiciar-se amb EI.

→ Al-Qaida i Estat Islàmic. Dins de l'imaginari salafista i gihadista que abandera Estat Islàmic i els grups terroristes que es van sumant a la seva xarxa, la restauració del califat és una obsessió. Si amb Al-Qaida Osama Bin Laden mai no es va atrevir a pretendre ser ell mateix el califa, perquè de fet ell era un guia polític i la funció de guiatge espiritual quedava reservada a Muhammad Amar, Estat Islàmic fa una utilització molt hàbil de la simbologia i la terminologia de l'islam clàssic. "Parla de califat, una institució religiosa que es desmantella l'any 1929, i des d'aleshores no hi ha un Vaticà dins del món musulmà sunnita, així com el món xiïta sí que té una jerarquia eclesiàstica", afegeix Lourdes Vidal. I de fet, aquesta terra promesa també canvia l'objectiu de la guerra: "Al-Qaida fa la gihad global contra l'Occident, i tot i que tenia un amagatall entre Pakistan i Afganistan, no tenia un territori dominat on construir un Estat. De fet, criden a la guerra per defensar-se de les humiliacions d'Occident. Per contra, EI territorialitza la guerra, s'instal·la en un territori i fa un projecte d'Estat, crear un Estat islàmic i promet restaurar el califat, on el mateix líder d'EI serà qui representi Déu a la terra, encarnant el poder polític i religiós".

En aquestes circumstàncies, el poder d'atracció cap a aquesta terra promesa és brutal. Desapareixen les argumentacions existencialistes i s'instrumentalitza el corpus terminològic i teòric per apli-

car-lo a l'actualitat. El missatge que arriba és que EI està destruint les fronteres que els colonitzadors europeus van fer per repartir-se el pastís d'Orient Mitjà després de la caiguda de l'Imperi otomà. Per tant, conclou Vidal, "aquesta organització funciona com a actor transnacional, territorialitza la noció de gihad i comença a fer una guerra global a l'ofensiva i fan una crida a captar gihadistes de tot el món, que, a canvi, viuran en un Estat islàmic que ja té els atributs d'un Estat, amb una organització admi-

nistrativa, una gestió de serveis, amb governadors de províncies, adoctrinament, educació i serveis socials, entre d'altres".

Guerra entre terroristes

En el rerefons de tot plegat, però, hi ha una guerra oberta pel lideratge de la gihad global entre Al-Qaida i Estat Islàmic. Les relacions es van començar a trencar l'octubre del 2006 a Síria, quan l'hereu d'Osama Bin Laden al capdavant d'Al-Qaida va decretar que el representant de la xarxa terrorista a Síria era el front Al-

+ DE LA TEOLOGIA AL MÀRQUETING

La profunditat ideològica d'Al-Qaida desapareix totalment amb Estat Islàmic, que opta per utilitzar de manera prou més sofisticada el simbolisme i el llenguatge de l'islam clàssic. Com explica la responsable de l'Àrea de Món Àrab i Mediterrani de l'IEMED, Lourdes Vidal, "si bé Al-Qaida ja

tenia clar que la propaganda audiovisual era essencial per a la seva supervivència, perquè li permetria reclutar gihadistes a tot el món, EI prescindeix dels sermons de Bin Laden d'una hora de temàtica religiosa argumentant i justificant la guerra contra els infidels i Occident, i explota la simbologia de la vestimenta, les banderes i el símbol del dit –la unitat de Déu– oferint un missatge amb escassa càrrega teològica però alhora

molt més agosarat".

I si els vídeos de l'organització de Bin Laden estaven farcits d'imatges de camps d'entrenaments i sermons religiosos, això sí, editats també per professionals de la imatge, ara Estat Islàmic ha desplegat una veritable xarxa de comunicació amb dos tipus de vídeos, "els que són per fer por als occidentals, amb decapitacions, i els destinats a captar gent per al nou Estat islàmic, en què es recrea

un territori on et donen una casa, una feina, un sou i una família, i on serviràs Déu, la terra promesa", afegeix Lourdes Vidal, que troba que "en la simbologia i la propaganda d'EI, a diferència d'Al-Qaida, s'hi llegeix un discurs profundament antisistema, molt revolucionari, i tot plegat vestit amb la qüestió de la religió, que explica per què molta gent es converteix a l'islam i inicien el viatge a Síria".

Nusra i no pas Estat Islàmic, de manera que aquesta segona organització havia de retirar-se a l'Iraq i abandonar el país. Davant la negativa, Al-Qaida va anunciar un trencament dels vincles amb EI. Es van declarar mútuament la guerra pel control del territori i des d'aleshores l'exhibició de violència no ha cessat. Els experts alerten que aquesta guerra interna entre gihadistes alimenta l'escalada de violència a tot el planeta perpetrada per aquestes dues organitzacions i els satèl·lits que aconsegueixen tenir en diferents països del món musulmà. Un duel sagnant que amenaça de disparar nous atemptats en països occidentals i més inestabilitat al Pròxim Orient.

De fet, l'atemptat perpetrat per Estat Islàmic el març de 2015 al Iemen, en què van morir-hi 154 persones, es va interpretar com un desafiament obert a Al-Qaida en aquesta cursa per seduir una població sunnita descontenta, dividida i enfrontada als xiïtes, que controlen el poder a la capital del país, Sanà. Amb aquesta matança, EI pretenia demostrar la seva capacitat de colpejar l'enemic amb més violència que Al-Qaida a la

península Aràbiga, alhora que feia una exhibició de força per expandir-se per diversos països, entre els quals Líbia, Tunísia, el Iemen i Nigèria –amb Boko Haram, però també un avís de la brutalitat que pot tenir una campanya terrorista massiva al continent europeu. En aquest sentit, el coordinador antiterrorista de la UE, Gilles de Kerchove, alertava de l'amenaça que suposa “la lluita ferotge entre Al-Qaida i EI pel lideratge de la gihad global, que comporta el perill d'un atemptat “en qualsevol moment a Europa o l'Àfrica”.

L'onada expansiva d'EI, molt més que Al-Qaida, es fonamenta en dos pilars geoestratègics que controla al mil·límetre, l'ocupació de territoris i la comunicació del missatge ideològic. Sense les xarxes socials i les tecnologies de la informació, EI veuria molt minada la seva capacitat d'atracció i mobilització de fidels d'arreu del món. Només a Twitter, es calcula que després de la campanya de supressió de comptes gihadistes, Estat Islàmic continua tenint uns 90.000 seguidors entre els qui exhibeixen el suport públicament i els qui ho fan de manera indirecta. Les piulades i la difusió de vídeos i fotografies són part essencial en la conformació del seu discurs i la formació de corrents d'opinió favorables a la seva lluita, i de fet, són part essencial de l'estratègia de gairebé totes les organitzacions extremistes contemporànies.

Ara com ara, les accions terroristes d'Estat Islàmic i la seva acció comunicativa i de captació de gihadistes li han valgut un increment de terroristes a les seves files, fins a arribar a disposar d'uns 15.000 combatents provinents de diferents països àrabs. Paral·lelament, l'organització també compta amb unes arques aparentment plenes, gràcies a la venda en el mercat negre de petroli obtingut dels jaciments conquistats.

Estat Islàmic neix oficialment el 2006, però la llavor del gihadisme global fa dues dècades que es va plantar a l'Afganistan. Aleshores per una invasió de l'URSS, i al segle XXI, per una invasió dels Estats Units. ●

El Temps

**Nova
maqueta**

**Nous
opinants**

**Nou
format**

**Nou
Temps**

**Ja al teu
quiosc**

Per fer-te
subscriber entra a
www.eltamps.cat
escriu-nos a
[subscripcions@
eltamps.cat](mailto:subscripcions@eltamps.cat)
o telefona al
902131025.

Us atendrem de
9.00 a 14.00 hores